

І ЗНОВУ СЛОВО ПРО БРАНИЦЬКИХ...

До 20-річчя незалежності України та Дня міста заплановано вихід у світ нового науково-популярного видання «Браницькі». Його автором є відомий історик, завідувач відділу інформаційно-краєзнавчої роботи Білоцерківської міської централізованої бібліотечної системи, старший науковий співробітник Білоцерківського краєзнавчого музею, кандидат історичних наук Євген Чернецький.

Робота над цією книгою тривала не один рік. І хоча позаду залишилися копії історичні дослідження, тривалі відрядження до Польщі, але незабутніми стали ті відчуття, які охоплювали невтомного автора, коли вдавалося відкрити щось нове, знайти пояснення до цього часу не відомому біографічному факту, відчутти смак перемоги над власною втомою, адже працювати доводилося в поті чола.

«Білоцерківці» звернулися до пана Євгена з проханням розповісти з перших вуст про свою нову роботу, яка стане в пригоді всім, хто наполегливо цікавиться історією рідного краю.

- Євгене Анатолійовичу, скажіть, будь ласка, на якій стадії готовності ваше нове видання, адже, наскільки нам відомо, книга мала б побачити світ ще в липні?

- Так, для нового видання вже повністю написано всі тексти, підготовлено показчик, підбрано півтисячі ілюстрацій. Але, як з'ясувалося, ця книга потребує значно більшої кількості саме ілюстративного матеріалу, тому я доповнив її ще близько 300 малюнками, світлинами, замальовками тощо.

Нині видавець Олександр Пшонковський, з яким ми упродовж останніх 10 років підготували до друку не одну книгу, працює над тим, щоб привести увесь цей матеріал до відповідного технічного рівня, аби він неконфліктно зайняв своє місце в макеті нового видання.

До цієї книги входять близько півтори сотні родинних фотографій Браницьких, окремі з яких друкувалися лише в польських виданнях і відібрані з родинного фонду Гарновських (родичів графів Браницьких). Це портрети та фото членів роду Браницьких, а також до книги увійшли портрети діячів того часу, краєвиди, що, можливо, відомі в Польщі, і то тільки для фахівців, які займаються історією живопису, і зовсім невідомі широкому загалу, не кажучи вже про Білу Церкву. Для мене самого, наприклад, стала відкриттям дуже цікава акварель кінця 1870-х років Станіслава Масловського, на якій зображено Торгову площу. З неї видно, що архітектура Торгових рядів дещо

змінилася від того часу.

- Яку назву матиме книга?

- «Браницькі», хоча робоча назва була «Графи Браницькі». Але, проводячи дослідження, уже в лютому-березні 2011 року, коли книга була майже готова до друку, з'ясувалося, що треба дописати ще близько 40 сторінок і вмонтувати новостворене до готової канви основного тексту. Справа в тім, що рід Браницьких дослідники традиційно виводять із початку XVI століття, коли фіксується це прізвище в письмових джерелах. Треба зазначити, що в Середньовіччі не було прізвищ як таких - тобто рицарство, яке потім стало шляхтою, писалося від маєтків, наприклад «Томаш із Браниці». Прізвище - це вже продукт кінця XV-поч. XVI ст; коли форма «з Браниці» трансформувалася у «Браницький». А оскільки маєтків було багато і вони переходили в межах родини від одного до іншого, то навіть рідні брати могли писатися від різних маєтків.

Тоді я усвідомив, що тим маєтком, від якого Браницькі почали писатися Браницькими, володіли їхні предки герба Корчак з початку 15 ст. Тобто в 1408 році цей маєток уже знаходився у власності прямих предків по лінії батька Францишка-Ксаверія Браницького. Саме він першим зі свого роду почав користуватися графським титулом, але в моєму виданні розповідається і про його предків, які ще не були графами, тому довелось робочу назву скоригувати, і це, я вважаю, справедливо.

- Скільки років ви досліджуєте цю тему?

- Безпосереднє зацікавлення Браницькими співпадає з тим часом, коли я прийшов на роботу до Краєзнавчого музею, тобто з 1991 року. Як не дивно, але до середини 90-их років я цією темою не цікавився спеціально, позаяк у музеї існувала традиція, що заступник директора з науки автоматично отримував у спадок від попередника тему про Браницьких, яка упродовж років переходила від одного до іншого. З огляду на наукову етику, дублювати тему наукового дослідження і тим більше влаштувати конкуренцію колегам у межах однієї установи було неприйнятно.

А підштовхнула мене до початку роботи «Замкова гора». Віктор Адаменко - на той час головний редактор газети - запропонував розмістити серію публікацій про графів Браницьких і звернувся до тодішнього заступника директора з науки Валерія Репрінцева, який зібрав колосальний матеріал, бо з 1993 року безпосередньо контактував із нащадками Браницьких. Так склалися обставини, що ці статті довелося писати мені. Отож вийшла серія публікацій про Францишка-Ксаверія Браницького, а потім і про Олександру Василівну, які стали досить популярними. Бібліотекарі розповідали, що читачі копіювали ці статті, оскільки нічого систематизованого на цю тему ще не було. Тому я узагальнив ці свої статті, а в додатку до них був виданий переклад В.Іванціва нотаток про Браницьких - останньої з цього роду Анни Браницької-Вольської. Так у 2003 р. побачила світ перша моя книжка про Браницьких. Її наклад був 500 примірників, і вона розійшлася у фантастичному темпі - за декілька тижнів.

Браницькі мали значні можливості, величезні маєтки, виявляли колекціонерські, природничі, наукові зацікавлення, виступали меценатами, самі були досить активними людьми, їхні родинні зв'язки мали величезне політичне значення для тогочасної Європи. Тому тема дослідження, пов'язана з Браницькими, є невичерпною, тому й моя цікавість до неї зростає дуже швидко.

- Яким Ви особисто бачите це видання?

- Це великий формат, обсягом близько однієї тисячі сторінок, книга презентабельна, повнокольорова, на крейдованому папері, з товстою обкладинкою, вагою близько трьох кілограмів. Можу сказати, що такого видання про Браницьких ще в Білій Церкві не було. Впевнений, що нащадки графів будуть приємно здивовані такому історичному дослідженню, яке з'явилося саме на теренах Білої Церкви. Наклад цього науково-популярного видання - 5 тисяч екземплярів.

- Пане Євгене, а чим відрізняється ваше видання від книги

В.Перерви «Графи Браницькі: підприємці та меценати»?

- Це цілком різні речі. Володимир Перерва - дослідник історії церкви XIX ст., у цьому контексті він і написав свою книгу: тобто на будівництво яких церков Браницькі давали гроші, де вони опікувалися конкретними церковнопарафіяльними школами та інше. Його книга самодостатня і цікава.

Мене ж цікавить меценатська діяльність графів у повному масштабі, адже вони давали кошти на дослідження птахів світу, на створення музеїв, друк наукових праць тощо. Отож в масштабі цих грошей те, що вони подарували на місцеві справи, виглядає досить скромними сумами. Наші видання майже ні в чому не перетинаються, бо Браницькі - це така тема, на яку можна писати багато книжок, і вона не вичерпається.

Хочу додати: мало кому пощастило видати власну книгу такої високої якості - вона вся повнокольорова, а це не тільки красиво, але й дорого. Я думаю, це початок фундаментальних досліджень у Білій Церкві, тому що вперше заявлено, що є людина, яка, власне кажучи, не просто здатна потиснути руку науковцеві, а готова реально допомогти. Навіть не уявляю, до кого ще можна звернутися в нашому місті з подібним проханням.

ЛИСТИ

Шановний

Костянтин Олексійовичу!

Хочу висловити Вам слова безмежної і невимовної вдячності за матеріальну допомогу, яку Ви надали мені для лікування внучки. Справедливі слова класика: «Как сердцу высказать себя?» Справді, неможливо передати словами ту повноту вдячності, яку відчуває моя душа.

Сьогодні, коли «коефіцієнт людяності» в суспільстві зведений до мінімуму, людина вже без шоку, як щось невід'ємне, сприймає вчинки егоїзму, корисливості, ворожості тощо. Ви ж діяльністю свого фонду, конкретними вчинками добра не даєте цьому «коефіцієнту людяності» впасти до нуля, одночасно вселяючи віру і надію в те, що Земля тримається і ніколи не зійде з орбіти, допоки на ній буде існувати особливий підвид Людини розумної - Людина людяна.

Передаю слова вдячності від сім'ї моєї доньки. Ця несподівана допомога надійшла дуже вчасно. Настя перебувала у важкому стані в реанімації і, дякуючи Вам, батьки змогли вчасно надати дитині належне обстеження та лікування.

Ще раз переконуюся, що світ таки не без добрих людей.

Щиро бажаю Вам, Вашій сім'ї, Вашому фонду процвітання, сили, здоров'я, наснаги, Божої допомоги у Ваших добрих справах на многая літа.

**З повагою та вдячністю
Євгенія Г.**